

Informatienota voor de raad

Datum 3 mei 2019

Onderwerp	Evaluatie extra investeringen preventie jeugd
Versienummer	V1.3

Portefeuillehouder Michiel van Willigen

Informant Ingeborg Osinga
Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling
Telefoon 06 53 22 76 66
Email I.Osinga@zwolle.nl
Bijlagen 1. Evaluatie extra investeringen preventie jeugd
2. Preventiematrix jeugd en verantwoording evaluatie

Wij stellen u voor kennis te nemen van:

1. De evaluatie extra investeringen preventie jeugd

Datum 3 mei 2019

[Toelichting op het voorstel](#)**Inleiding**

In de *Perspectiefnota 2018-2019* zijn voor preventie jeugd extra investeringen opgenomen. Daarmee kon een aantal activiteiten worden gestart, gecontinueerd of geïntensiveerd. Die activiteiten dragen bij aan het bereiken van onze preventiedoelen:

- positieve ontwikkeling van kinderen en jongeren;
- verstreken van eigen kracht en samen-kracht;
- aansluiting houden of vinden bij 'het normale leven'.

Onze inzet op preventie jeugd – voorkomen is beter – is één van de drie programmalijnen waarmee we werken aan de gewenste beweging in het sociaal domein/jeugd, specifiek rondom vragen op het gebied van opvoeden en opgroeien. De beide andere programmalijnen zijn toegang – één gezin, één plan – en passende jeugdhulp – zo zwaar als moet, zo licht als kan. De drie lijnen versterken elkaar. Daarmee is de inzet op preventie jeugd ook medebepalend voor de noodzakelijke ombuiging van de uitgaven voor jeugdhulp op langere termijn: van zorg buiten de eigen leefomgeving naar ondersteuning en preventie in de eigen leefomgeving. Dit heeft veel voordelen, zowel maatschappelijk als financieel.

Kernboodschap

De beschikbare structurele middelen in het budget opvoedingsondersteuning (preventie jeugd) zijn ontoereikend om alle activiteiten te continueren die vanaf de decentralisatie jeugdzorg in 2015 zijn (door)gestart of geïntensiveerd. Om verdere stappen te kunnen zetten naar verduurzaming van preventieve ondersteuning bij opgroeien en opvoeden is voor de periode vanaf 2020 een nieuw besluit nodig op basis van een eerste beeld van de ingezette maatregelen. Om die reden is begin 2019 een evaluatie uitgevoerd. De verantwoording van deze evaluatie is opgenomen in de bijlage.

De voorlopige opbrengsten van de ingezette investeringen geven een hoopvol beeld als het gaat om zaken het voorkomen van schooluitval, kindermishandeling en het voorkomen van onnodige inzet van duurdere, niet vrij toegankelijke jeugdhulp. Op basis van deze evaluatie hebben wij besloten om de meeste activiteiten ofwel structureel voort te zetten of vooralsnog incidenteel meerjarig. Alleen de huidige activiteiten gericht op het bevorderen van een gezond gewicht worden beëindigd. Op basis van een analyse van de ketenpartners komen we in 2019 met een nieuwe aanpak op dit gebied. De evaluatie vormt ook de basis voor onze voorstellen voor een vervolginvestering preventie jeugd in de PPN 2020-2023.

INTERVENTIES

• Structureel maken:	Marietje Kessels, Kinderen in een scheiding (KIES) en Steunouders
• Meerjarig incidenteel voortzetten:	Homestart, Vrouwen Coachen Meiden, Deltion jongerenteam Makelt, School's Cool, THINK op school, Match, uitbreiding jongerenwerk, Fakkeltit
• Stoppen:	LEFF, Club2Move, Project Ketenaanpak Gezond Gewicht

Toelichting

Voor de decentralisaties in 2015 waren gemeenten al verantwoordelijk voor preventieve opvoedondersteuning (Wet maatschappelijke ondersteuning), jeugdgezondheidszorg en gezondheidsbevordering (Wet publieke gezondheid). Door beperkte budgetten en door hernieuwde

Datum

3 mei 2019

kennis en inzichten is voor de uitvoering van de Jeugdwet, Wmo, Passend Onderwijs en de Participatiewet op zowel landelijke als gemeentelijke schaal veel aandacht voor *preventieve* maatregelen. Door vroegtijdig signalering en tijdige inzet van – veelal lichte – ondersteuning biedt preventie de mogelijkheid om het gebruik of de duur van zwaardere zorg en ondersteuning te verminderen en meer kinderen, jongeren en ouders duurzaam te laten deelnemen meedoen en ontwikkelen. Dit biedt financieel en maatschappelijk voordeel.

Onze visie

De met de Jeugdwet beoogde paradigmaverschuiving is in Zwolle al langer gaande: van recht op zorg naar het faciliteren van inwoners om – ook bij een ondersteuningsvraag – zo goed mogelijk aan de samenleving te blijven deelnemen. Al vóór de decentralisaties waren er ontwikkelingen zoals 'Zwolle Gezonde Stad', met een sterk preventieve component. De kern van preventie is het versterken van het kind of de jongere en zijn of haar ouders. Daarvoor is het soms nodig om een probleem op te lossen, maar misschien wel vaker heeft een jeugdige en/of ouder er meer aan om te leren omgaan met problemen bij opgroeien en opvoeden of met tijdelijke ondersteuning zelf weer verder te kunnen en de regio over hun eigen leven te behouden of terug te krijgen. Daarmee staat niet een probleem, zoals overgewicht of bepaald gedrag centraal, maar de (jonge) inwoner zelf in zijn of haar omgeving. Uitspraken van jongeren *als 'Ik heb misschien ADHD, maar ik ben het niet' en 'Ik word behandeld voor iets waar ik geen last van heb (autisme) (...) waar ik wel last van heb, daar is geen aandacht voor'* laten zien hoe soms verkeerde afhankelijkheden ontstaan. Juist investeren in onafhankelijkheid, in eigen oordeelsvermogen en eigen handelen kunnen bijdragen aan het voorkomen van grotere problemen en druk op een sociaal vangnet. De focus ligt niet alleen op individuele kinderen en jongeren, maar ook op hun relaties met anderen. We richten ons dus ook op versterking van het eigen netwerk en de steunsystemen daarom heen.

Scholen spelen daarbij een belangrijke rol. Een school is meer dan een plek waar kinderen samenkomen. Het is ook een potentiële plek waar sociale banden worden gesmeed, waar het kind erkenning en waardering krijgt, waar sociale vaardigheden worden ontwikkeld en persoonlijke effectiviteit wordt vergroot. Door dit in de normale omgeving van school te versterken, creëren we successen en doen kinderen en jongeren positieve ervaringen op. We geloven daarbij niet in een projectmatige, op snelle resultaten gerichte aanpak. We hanteren juist een procesmatige, duurzame aanpak waarbij alle preventieve inzet ondersteunend is aan het welbevinden en daarmee ook het behalen van resultaten op school.

Doel van preventie is kinderen en jongeren zich duurzaam positief te laten ontwikkelen op het gebied van (volgens kind, jongere en ouders):

- Opgroeien: voelt zich beter; gaat beter met gedrag; gaat thuis beter; voelt zich veiliger;
- Zelfbewustzijn: weet beter wat hij of zij wil, zegt vaker wat zij of hij nodig heeft, wordt beter naar hem of haar geluisterd;
- Participatie: gaat beter op school, werk of dagbesteding; besteedt vrije tijd beter; relatie met vrienden en andere beter geworden;
- Zelfvertrouwen: kan beter eigen problemen oplossen; kan beter voor zichzelf opkomen; heeft meer vertrouwen in de toekomst.

Aan de hand van deze 'outcome'-doelen – die we ook gebruiken in het Cliënt tevredenheid onderzoek jeugdhulp – wordt het effect van preventiemaatregelen getoetst. Werken aan deze doelen doen we zoveel mogelijk met en in de eigen omgeving van kind, jongere en ouders. We werken daarbij samen met partners die bereid zijn om kinderen, jongeren en ouders te helpen bij opgroeien, zelfbewustzijn te

Datum

3 mei 2019

bevorderen, participatie te stimuleren en zelfvertrouwen te vergroten. Partners die doen wat hiervoor nodig is, maar ook niet meer dan dat. Opgroeien, opvoeden en de bijbehorende zorg nemen zij niet over, maar kinderen, jongeren en ouders leren hoe ze zelf kunnen zorgen, voor zichzelf en voor elkaar. Zo houden of krijgen de inwoners de regie over hun eigen leven. We verwachten ook dat partners bereid zijn om zich voor langere tijd te verbinden aan het bereiken van duurzame resultaten op genoemde gebieden. Preventie is een zaak van lange adem. In alle gevallen willen we kinderen en jongeren een handvat bieden om zich positief te ontwikkelen, zodat jeugdigen en ouders (weer) perspectief zien en in staat zijn om zelfstandig én met anderen een goed en perspectiefvol leven te leiden.

Aandachtspunten

De voorlopige opbrengsten van de ingezette investeringen geven een hoopvol beeld als het gaat om het voorkomen van schooluitval, kindermishandeling en het inzetten van duurdere, geïndiceerde jeugdhulp. We spreken nadrukkelijk van een beeld, omdat de huidige informatie over de resultaten van de investeringen nog weinig kosten-batenanalyses bevatten (zie bijlage). Wel hebben we witte vlekken zichtbaar gemaakt in de evaluatie van activiteiten die nader onderzoek vragen.

Ook preventie kost geld, maar de trajecten zijn minder prijzig (minimaal € 100 tot maximaal € 3.150 per kind, jongeren of gezin) dan de inzet van veel niet vrij toegankelijke jeugdhulp.

Ter illustratie:

- bij 33 trajecten bleek een nieuwe aanvraag voor specialistische hulp na ondersteuning door het Deltion Jongeren Team niet nodig. Bij een gemiddelde prijs van een traject van € 7.000,- levert dit € 193.050,- op.
- Deze zelfde aanname kan ook worden toegepast op Match. 35 matches. Een groot deel van de deelnemers geeft aan bij ontbreken van Match uiteindelijk professionele hulp nodig gehad te hebben. Het andere deel kon dankzij de inzet van een maatje de professionele inzet afbouwen, volhouden of te versterken. Geschatte opbrengst op basis van een gemiddelde prijs van een enkelvoudig jeugdhulptraject bij 30 deelnemers (marge van 5 deelnemers) € 150.600.
- Door de inzet van Tactus in het Deltion Jongeren Team is zeer waarschijnlijk 100.000 euro bespaard op zorg. Er heeft een verschuiving van middelen plaatsgevonden richting preventie waardoor de feitelijke besparing zal uitkomen tussen € 50.000 - € 75.000.

Uit de Zwolse preventiematrix van de extra investeringen blijkt dat het palet van de maatregelen breed is, zowel wat betreft het preventieniveau (universeel, selectief, geïndiceerd) als het brede karakter van de investeringen. De preventieve maatregelen richten zich op toekomstige brugklassers, meiden met een specifieke uitdaging, ouders en kinderen met een hulpvraag die een steuntje in de rug nodig hebben en jongeren die zich anders leren uiten door bijvoorbeeld muziek en rap. Het raakt verschillende leefgebieden zoals de schoolloopbaan, de overgang naar arbeid, mentaal welbevinden en weerbaarheid, een veilige thuisbasis en zingeving. Hier kunnen we niet spreken over witte vlekken, omdat in de evaluatie alleen de extra investeringen zijn meegenomen. Wel hebben we voor een aantal activiteiten geconcludeerd dat nadere afstemming met andere activiteiten in ons brede aanbod van welzijn en zorg gewenst is om het duurzaam werken aan preventie verder te versterken. Hierover gaan we met de uitvoerders van betrokken interventies en met de sociale wijkteams in gesprek.

Een aantal partners geeft in hun evaluaties aan gezamenlijk verder te willen werken aan verdere visieontwikkeling met de gemeente in preventie voor jeugd. Achterliggende vragen hierbij zijn: 'Doen

Datum 3 mei 2019

wij het goede en doen wij het goed?'. Door de visie op preventie aan te scherpen zoals hierboven geformuleerd willen we meer richting geven aan de inzet van partners voor preventie jeugd en het bevorderen van een passend en samenhangend aanbod in de stad.

Ten slotte vraagt preventie ook om inzicht in de levensloop van mensen: idealiter van iedereen, maar in elk geval bij risicogroepen. Preventie in het sociale domein gaat daarom vrijwel altijd gepaard met data-analyses, vroegsignalering, categorisering, monitoring en toezicht. Dit maakt het immers mogelijk inzicht te krijgen in waar, wanneer en bij wie zich problemen gaan voordoen. Uit de evaluatie blijkt dat bij de meeste investeringen monitoring en evaluatie de sluitstukken zijn en dat er bij de partners behoefte is om hierin verbeterlagen te maken. Op basis van onze visie gaan we ook op dit punt meer richting bieden aan partners.

Communicatie

De input voor de evaluatie is vooral verkregen via de externe en interne partners. Die hebben daarbij gebruik gemaakt van eigen monitoring, landelijk onderzoek en input van gebruikers.

De partners zijn over de uitkomsten van de evaluatie geïnformeerd en worden betrokken bij het vervolg.

Vervolg

We staan nu voor de vraag hoe onze visie op preventie, het gewenste maatschappelijk effect en de bijbehorende outcome-indicatoren samen met de betrokken partijen vast te stellen. Betrokken partijen zijn hierin aanbieders van de ondersteuning en de gebruikers van deze ondersteuning. Scholen vervullen hierbij een dubbele rol: zij zijn zowel aanbieder als gebruiker. Met de schoolbesturen hebben wij in OOGO op 2 april 2019 afspraken gemaakt over duurzame, gezamenlijke inzet op preventie op school en de voortzetting van THINK op school op scholen voor voortgezet onderwijs. We werken daarbij ook aan de verbinding van individuele ondersteuning van leerlingen via ondersteuningsteams op school en meer collectieve preventie en ondersteuning en aan een productieve wisselwerking tussen preventie en zorg (geen harde knip tussen 0^e, 1^e en 2^e lijnsvoorzieningen). Essentieel hierbij is de resultaatsverantwoording op basis van de effecten op opgroeien, zelfbewustzijn, participatie en zelfvertrouwen.

Mede hierom is het wenselijk om nadere afspraken te maken met partners over de monitoring van resultaten (eenduidigheid in indicatoren). Die data kunnen we vervolgens gebruiken om samen met partners nader onderzoek te doen, bijvoorbeeld door gebruik te maken van effectonderzoek of het opstellen van een maatschappelijke kosten baten batenanalyse. Dit met het doel om de inhoudelijke effectiviteit beter zichtbaar te maken en daarmee de basis voor het berekenen van financiële voordelen op termijn. Het geeft handvatten voor continuering in de toekomst. Scherpe data-analyses, vroegsignalering en monitoring zijn leidende principes in preventie (naast nabijheid en integraliteit).

Openbaarheid

Deze informatie is openbaar

Datum

3 mei 2019

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

de heer drs. H.J. Meijer, burgemeester

mevrouw mr. I. Geveke, secretaris